S-8-1095

Girant a 78 rpm

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

Butlletí gratuït de l'Associació per a la Salvaguarda del Patrimoni Enregistrat

Any 3 · Núm. 8 · novembre 2005

ASSOCIACIÓ PER A LA SALVAGUARDA DEL PATRIMONI ENREGISTRAT

Inscrita en el "Registre d'Associacions de la Generalitat de Catalunya" amb el nº 25439, de la secció 1ª del Registre de Barcelona, el 14 de novembre de 2001

Junta directiva:
President: Josep Perramón i Baqué
Vicepresident: Enric Nart i Torres
Secretària: Mercè Rubió i Boada
Tresorer: Josep Pons i Vinyals
Vocal: Jaume Figueres i Garcia

Secretaria Tècnica:
Rodamons, serveis a organitzacions, scp
Passatge Viladrau, 13 - 17401 ARBÚCIES - Girona
Telèf.: 670 91 00 86 i 639 42 03 47
Telèf / Fax: 972 86 13 38
E-mail: aspe-associacio@wanadoo.es

Lloc de reunió:
CASA DEL MAR
C/ Albareda, 1 – 13, 1er. pis, aula 2 * BARCELONA
Segon dimecres de mes a les 19 hores.
(Metro: Línia 2 i 3 Paral.lel – Bus: 20-24-57-157-64-39-36)

Objectiu principal: Promoure i participar en qualsevol activitat relacionada amb la conservació i difusió del patrimoni enregistrat.

Activitats més destacables:
Actes públics per difondre el nostre objectiu
Edició del butlletí "GIRANT A 78 rpm"

Quota d´adhesió: 30 euros a l´any

Amb la col.laboració de:

THE PROJECT

www.the-project.net

TARAZONA CON RAQUEL MELLER

Con el acento y el susurro de sus canciones, he vivido los días 15 y 16 de julio pasados, los actos dedicados a su hija predilecta en la ciudad de Tarazona (Zaragoza). No puede ser otra que la universal y famosa RAQUEL MELLER nacida como FRANCISCA MARQUÉS LÓPEZ. La misión que me llevó a Tarazona fue la de dar un recital poético en el marco del Teatro Bellas Artes de buena factura arquitectónica, un lujoso patio de butacas y un anfiteatro con comodidad donde sobresale el color rojo. Quiero destacar el amplio escenario y unos camerinos lujosamente equipados muy superiores a otros teatros de renombre.

El espectáculo lo componíamos la popular artista aragonesa Corita Viamonte, fiel reflejo del cuplé, sabor y pureza de cómo se debe cantar. La trapecista Emma Luna, una virtuosa de la acrobacia aérea y a quien denominan "El Rapsoda de la máxima sensibilidad" Ricardo Ardévol, responsable de esta crónica. Con acierto y oficio, acompañó el maestro pianista Francisco Mustienes y presentó con inusitada sorpresa la cotizada periodista de La Vanguardia María Ángeles Alcázar. Todo en homenaje a nuestra Raquel, con el beneplácito apoyo del Ilmo. Ayuntamiento y sobretodo al empuje impagable de dos personas que trabajan día a día a favor de perseverar e incrementar el nombre de RAQUEL MELLER.

Por separado, pero juntas en la misma misión, Maria Dolores Calvo Romero, feliz autora de su libro "Una mujer, una artista" referente a la Meller y Montserrat Calvo, propietaria del Hostal Santa Águeda, se mueven por la geografía española en "busca y captura" de fotos, documentos, reportajes, etc. que nos conduzca al incremente de sus dos exposiciones enclavadas, la primera en el mismísimo Hostal antes mencionado y la segunda en la planta noble del antedicho Bellas Artes, donde se encuentra asimismo en un gran salón, el "Museo Francisco Martínez Soria" hijo predilecto de la ciudad, donde hallaremos sus pelucas, gran variedad de sus gafas, objetos usados en sus comedias y un sin fin de fotos y pósteres que Don Paco utilizó en muchas de sus películas y obras de teatro. Podría escribir y contar mi relación comercial con Don Paco, con Dionisio Ramos su apoderado y hombre de confianza, con su

Teatro del Paralelo, primero Talía, luego Martínez Soria, pero esto sería otra historia.

Mi colaboración personal como manager de Raquel se remonta a finales de los años 50, cuyas fotos de muestran en los dos Museos, junto al elenco de mi compañía artística habitual y el inolvidable Carlos Saldaña "Alady".

Quiero destacar en esta crónica a un buen amigo y excelente persona, ambos socios del Club Natación Barcelona de la Ciudad Condal, Jordi Llovet, coleccionista de gran prestigio, cuya donación de fotos y reportajes de renombrados periodistas, han hecho importante el Museo de Raquel en su patria chica.

Presente en el espectáculo, dedicó desde el escenario unas sentidas palabras de agradecimiento. Entre varias personalidades desplazadas desde Zaragoza, tuve el inmenso placer de conocer y saludar personalmente a nuestro socio y amigo de A.S.P.E., Javier Barreiro, notable autor entre otras publicaciones de "Raquel Meller y su tiempo".

Capítulo aparte merece el público de Tarazona, entregado desde el primer momento y a la vez sorprendido por el calor, sentimiento y entrega de cada uno de nosotros, los artistas, tocados como por arte de magia de una Raquel, cuyo espíritu estuvo siempre en el palpitar de nuestros corazones, traspasando las cámaras de la televisión y haciendo partícipe del emocionado evento a sus paisanos aragoneses.

Al final de la noche nos reunimos en un céntrico restaurante, con el brindis del éxito alcanzado y el deber cumplido, la ambición de seguir luchando en nombre de

Homenatge a Raquel Meller a Tarazona el 16 de juliol de 2005
Ricardo Ardévol amb Montserrat Calvo i María Dolores Calvo

la universal RAQUEL MELLER, bajo la sombra y el misterio de una amistad sincera entre dos artistas universales, Charlie Chaplin "Charlot" y Francisca Marqués "Raquel Meller", envueltos bajo el cielo estrellado de Tarazona y la música suave y enternecedora de sus "Luces de la ciudad".

© Ricardo Ardévol Llorens.

EL DISC ELÈCTRIC A BARCELONA

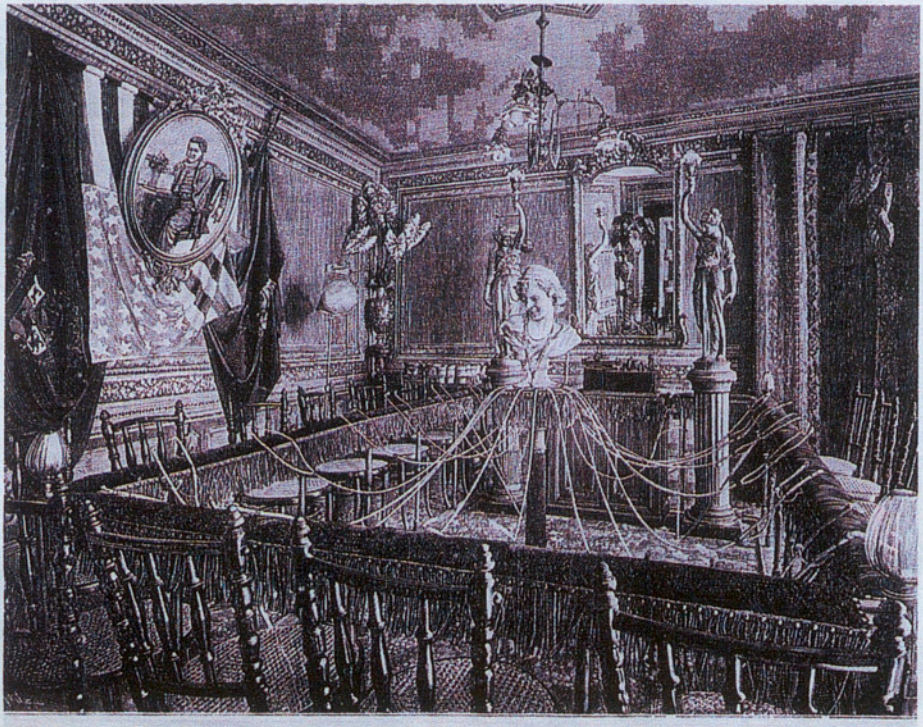
L'any 1926, les companyies discogràfiques van introduir el disc elèctric a Espanya. A Madrid es van enregistrar per procediment elèctric el "charleston" i el "fox" de *Las mujeres de la cuesta* de Jacinto Guerrero i mesos després, a l'octubre, "Odeón" i "Gramófono" anunciaven l'enregistrament elèctric de la revista *Joy-Joy* del Mestre Clarà i Manuel Sugranyes al Teatre Còmic de Barcelona.

La publicitat tramesa per "La Voz de su Amo" als diaris de Barcelona deia: "...nuevo sistema de impresión electrico, unico que da la realidad del original: los mejores discos de la revista del dia *Joy- Joy*..."

Aquells mateixos dies, Odeón feia la següent publicitat: "...perquè els discs de *Joy-Joy* de la marca "Odeón" són els millors? Perquè son els mes potents i de so més harmoniós, perquè els principals números són interpretats per Pablito Gorgé i Rosita Rodrigo, el popularíssim Baldomero fa el "charleston del burro" i només en els discs "Odeón" es pot escoltar el banjo del Teatre Còmic ..." que dit de passada era un banjo elèctric amb amplificació. Pel desembre, "Odeón" oferia nous enregistraments, ara tots elèctrics, de la segona versió de la revista.

"Gramofono S.A." havia enregistrat els èxits de *Joy-Joy* amb l'estrella de la casa Mary Isaura, que enregistraria *Doña Francisquita* i altres sarsueles amb gran èxit, però "Odeón" ho va fer amb la primeríssima vedette del teatre còmic Rosita Rodrigo, que havia cantat òpera a Itàlia i triomfava durant cents de representacions amb *Joy-Joy* i els seu discs foren els més sol·licitats a les botigues malgrat haver estat enregistrats amb procediments acústics. El desembre d'aquest mateix any, s'anunciava la venda de cents gramoles i discs acústics a preus de rebaixa.

© Xavier Quiñones (2005)

MADRID.—«ESPECTÁCULO CIENTÍFICO» DEL SR. PERTIERRA.—LA SALA DEL FONÓGRAFO EDISON.

Grabado publicado en "La Ilustración Española y Americana"
el 22 de Mayo de 1894

EL FONOGRAFO EN ESPAÑA (4ª Parte)

Como hemos visto anteriormente algunos españoles pudieron conocer el fonógrafo perfecto o perfeccionado en la visita que hicieron a la Exposición de París en 1899. Ahora el tema a tratar, es saber cuando se conoció aquí en España. Gracias a la amabilidad de Eresbil en Rentaría (Guipúzcoa), he podido constatar que una de las primeras ciudades a la que pudo llegar el fonógrafo perfecto a España fue San Sebastián, ya que el periódico "La Unión Vascongada. Diario Monárquico", publica el 9 de agosto de 1893 la noticia sobre la demostración del fonógrafo de Edison por D. Enrique Hugens. Es de hacerse notar que más tarde D. Pedro Armando Hugens creó en 1898 la compañía Hugens y Acosta que fue una de las más importantes en el mundo del fonógrafo en España. La relación entre D. Enrique Hugens y Pedro Armando Hugens no la he podido determinar aunque parece lógico pensar que eran familiares.

Recurriendo otra vez a la "Ilustración Española y Americana ", en el número XIX de 22 de mayo de 1894 aparece un grabado, en el que se ve al fondo un fonógrafo Edison perfecto o perfeccionado, con multitud de tubos para la escucha individual. En las páginas de esta revista empieza diciendo:

"Edison llama al fonógrafo su hijo predilecto y con razón puede envanecerse de él, con ser tantas y tan grandes sus glorias de inventor". "Quizás el principal vulgarizador ha sido el Sr. Pertierra dueño del Espectáculo Científico de la calle de la Montera, núm. 10, en el que este asombroso aparato se halla instalado como corresponde a su grandeza" para terminar *"Por este salón ha pasado medio Madrid, y el fonógrafo conserva la voz de distinguidos artistas y hasta algún orador de nuestro Congreso".*

Es evidente que la presentación del fonógrafo fue un acontecimiento en Madrid, y no sólo una revista cultural como "La Ilustración Española y Americana" le prestó atención, sino una revista popular como "El Cardo", (de la cual hablaré más en detalle posteriormente), y que se vendía al precio de diez céntimos, le dedica grandes elogios en su número del jueves 12 de julio de 1894 con el título "Pertierra y su fonógrafo".

La exhibición del fonógrafo en Madrid debió durar bastante tiempo ya que en esta misma revista "El Cardo" en su número del jueves 28 de febrero de 1895 aparece un anuncio invitando a los madrileños a conocer este portentoso aparato.

Parece que el Sr. Pertierra se dedicó a enseñar su fonógrafo o sus fonógrafos por diferentes partes de España, y según Txomín Ansola en su artículo "El fonógrafo en Bilbao" dicho fonógrafo se instaló en esta capital en julio de 1894 en la galería Mateu de la calle Berástegui. Es posible que no sólo el Sr. Pertierra visitara otras ciudades, sino que otros propietarios de fonógrafos también lo hicieran, pero lo que parece evidente es que los años 1893,1894 y 1895 fueron unos años claves para la presentación y conocimiento del fonógrafo en España.

Ahora viene el momento de estudiar cuando se comercializaron los fonógrafos en España y los cilindros grabados o impresionados. Otra vez la tarea no es fácil, ya que consultando los registros mercantiles y los archivos históricos de protocolos de notarios, no aparece mucha información debido a que las compañías estaban a nombre de particulares y normalmente no se registraban. Así los nombres de las compañías eran José Navarro, Moreno Cases, Prudencio Santos Benito, etc.

Lógicamente el Sr. Pertierra no debía ser la única persona que poseyera un fonógrafo en España, aunque a mediados de los años noventa del siglo XIX parece ser que no había ningún comercio dedicado a la fonografía en España. El primer anuncio que he localizado con la posibilidad de comprar fonógrafos y cilindros por los españoles aparece en la revista Blanco y Negro de Madrid el 29 de febrero de 1896: **"FONOGRAFO EDISON. La única casa en Europa** legalmente autorizada por **Mr. Edison** para la venta de sus aparatos". Cilindros de música en todas las lenguas. **M. M. Werner, 85, rue Richelieu, Paris.**

La posibilidad de comprar fonógrafos en España sin tener que importarlos aparece cuando se publica un anuncio en la ya mencionada revista "El Cardo" el 22 de mayo de 1897: " *LABORATORIO FONOGRÁFICO A. HUGENS, Barquillo, 34 MADRID. Venta de fonógrafos Edison, los últimos Modelos. Aparatos Bettini y toda clase de accesorios. Cilindros impresionados y toda clase de accesorios. Visitad el laboratorio. Pedid catálogo".* Por último ¿se fabricaron fonógrafos en España? Gramófonos y gramolas para la reproducción de discos es completamente seguro que sí, pero fonógrafos casi con toda certeza que no. Se fabricaron bocinas, estuches para los cilindros, trípodes, etc. y también diafragmas, así como micrófonos para la grabación. Los mal llamados micrófonos para la grabación, eran diafragmas que con la membrana más o menos grande y

alguna otra innovación en la aguja o estilete grabador lo llamaban micrófono. Fueron famosos los micrófonos Corrons (realmente este apellido existe en Cataluña, pero teniendo en cuenta que "corró" significa cilindro, pudiera ser que el nombre fuera inventado para promocionar sus cilindros). En el lateral del estuche de los cilindros Corrons, se mencionaba las ventajas y la belleza de los cilindros impresionados en su laboratorio, y además en sus cilindros, después de anunciar el título y el interprete, añadía: "Impresionado con el micrófono Corrons", como signo de calidad y garantía.

En esta época se publicó un libro sumamente curioso, exactamente en 1895, titulado "El Testamento Fonográfico" por Publio Heredia y Larrea, Presidente de la Audiencia Provincial de Cáceres. Madrid Imprenta de la Revista Política. Oficinas: Bola 8, pral., dcha. En los capítulos I y II trata de la invención del fonógrafo y sus aplicaciones, pero desde el capítulo III hasta el VIII trata de las ventajas de la utilización del fonógrafo en la redacción de testamentos y del modo de elevar a escritura pública los testamentos fonográficos.

A finales del siglo XIX los españoles ya conocían y podían comprar fonógrafos y cilindros. Después veremos las vicisitudes que tuvo el fonógrafo y los cilindros españoles, hasta su práctica desaparición alrededor del 1910, aunque cilindros se estuvieron vendiendo en otros países hasta cerca del 1930.

© Mariano Gómez Montejano

carlosmb
78 rpm Records & Cylinders

Nuestra actividad está centrada en la venta de discos de 78 rpm y cilindros de fonógrafo por catálogo. Organizamos cuatro subastas cada año:

Marzo (del 1 de marzo al 15 de abril) - **Junio** (de 1 de junio al 15 de julio)
Septiembre (del 1 de septiembre al 15 de octubre) - **Diciembre** (del 1 de diciembre al 15 de enero)

En cada subasta podrá encontrar unos 1.000 discos de 78 rpm de todos los géneros musicales.
Si desea consultar nuestro catálogo, visite la sección Subasta de nuestra página web .
Si prefiere recibir un catálogo impreso en su domicilio, háganoslo saber y se lo remitiremos sin gasto alguno.

carlosmb
78 rpm Records & Cylinders
San Luciano 3 - sot 1 - Madrid 28041, España
Tel. 91 317 83 63 Fax. 91 317 47 19
www.carlosmb.com - info@carlosmb.com

UNA RECERCA INTERESSANT (1ª part)

Es pràcticament desconegut el fet que les primeres gravacions d'orquestres i/o bandes musicals es fessin a Barcelona i que, per més inri, fossin sardanes. El tema, que entra de ple en la meva especialitat, m'ha portat a investigar a fons els fets i durant uns quants mesos. Després d'un temps de rigorosa recerca he pogut demostrat aquest fet històric.

En primer lloc calia estudiar el sistema de numeració de "Berliner's". Era bàsic entendre que números de catàleg molt dispars podien compartir data de gravació. Així estudiant arribo a les següents conclusions:

.- Que el cinquè dígit ens determina el pais on s'ha impressionat la matriu. Axí el (4) es Alemanya, el (3) es França. El (5) es Itàlia i el (6) es Espanya i Portugal.

Per altres conductes, he pogut demostrar que el catàleg Berliner consultat, es el general i dels darrers que s'editaren. Tinc un "Berliner's" impressionat a Itàlia amb les característiques gravades a ma, on hi consta la data exacta de gravació : 16-7-1.900. Nº.de catàleg: 52.513 (Ària de Aïda de Verdi, cantada per Carlo Caffetto.)

Estudiant el número de catàleg podríem deduir:

Cinquè dígit: (5).	Es una matriu gravada a Itàlia
Quart dígit: (2)	Es un intèrpret masculí.
Tercer dígit: (5)	> 5, és música d'òpera o clàssica
Tercer dígit: (5)	< 5, és música folklòrica popular.

Tercer+segon+primers dígits: Xifres ordinals per comptar el número de matrius.

Si es desconeix aquesta classificació pot induir a errors pensant, per exemple, que un número de catàleg 69.002 és molt posterior a un 60.003. Com he explicat abans poden ser perfectament coetanis o molt propers . Simplement són temes musicals diferents. El primer és una Banda o Orquestra i el segon un "solo" de flauta, per exemple.

Tot comença l'agost de 1.899 quan els primers tècnics de so procedents d'Anglaterra s'instal·len en un hotel de Madrid. La seva missió era captar possibles clients entre les sales de festes de la capital. No cercaven figures si no més be mitjanies. Les grans estrelles de la música i del cant no estaven per aquest invent. A Madrid no van aconseguir cap peça musical interpretada per banda o orquestra. Es de suposar que no seria per manca de formacions musicals.

Hom és pregunta si tècnicament estaven preparats per gravar el so de les bandes i orquestres, si disposaven dels estudis adequats o es que les bandes es malfiaven del nou invent? Aquesta pregunta difícilment tindrà una resposta fiable i certa. El més probable sembla la confirmació que o els tècnics, per la raó que sigui, cercaven "mitjanies", o be, que sols les "mitjanes" s'oferien a gravar. Jo crec que no volien fer experiments amb les grans figures de la música i/o del cant. Aquest decisió em sembla un encert total, si l'invent era admès per la societat, ben aviat conquistarien a les grans figures.

El resultat de l'estada a Madrid fou la gravació de 157 matrius que, enviades a Hannover (Alemanya), 118 es premsaren i la resta (39) foren refusades com a

defectuoses. Encara no sé amb exactitud el títol d'aquestes primeres gravacions, que al no formar part del meu camp predilecte, difícilment li dedicaré temps fent indagacions.

Just un any després, setembre-octubre de 1.900, Londres envia un tècnic de so a Barcelona, segurament un nord-americà antic col·laborador d' Emil Berliner, anomenat Wiliam Sinkler Darby, amb la intenció de promocionar a la capital catalana l'invent que revolucionarà tot el món de la música. La intenció era que la novetat musical , mai millor dit, sortirà a la venda a l'abril de 1.901. Es afirmar que a Barcelona, abans de 1.903, pocs discs sortiren a la venda. No he trobat cap ressò en la premsa popular diària.

Cenyint el tema musical d'avui , a orquestres i/o bandes, troben la gran sorpresa que, a nivell espanyol, la primera orquestra-banda que grava un disc no fou la **"Infanteria Real"** de Madrid" , com semblaria lògic, si no la " **Banda de la Casa Provincial de Caridad de Barcelona".** Aquesta Banda, en realitat, era el taller de música de l'hospici on s'ensenyava solfeig i instruments als alumnes fins als 25 anys.

Recordo que els tècnics de so van a Madrid la tardor de 1.899 i , segons cròniques, a Barcelona un any després. Això ens indica que les primeres gravacions espanyoles totes foren cantants i recitats.

Si seguim detalladament la sèrie de número de catàleg 60.000 (bandes i orquestres) trobem una agradable i gran sorpresa.

La **"Banda de la Casa Provincial de Caridad de Barcelona"** estrena la sèrie 60.000 la amb tretze enregistraments i continua l'orquestra militar **"Infanteria Real"** de Madrid que impressionarà una trentena de discs .

Naturalment tots son discs "Berliner's Gramophone" premsats a Hannover a una sola cara de diàmetre 7" (polzades), d'un contingut musical max. 2.00 minuts. Són els "Berliner's" europeus de la segona etapa, amb les característiques de la gravació premsada al disc i l'anagrama de l'angelet situat a la part central superior del disc, lloc que ja no abandonarà durant tota la seva vida.

Heus ací la relació dels deu primers discs **"Berliner's"** impressionats a Barcelona i premsats a Hannover.

A.- Banda de la Casa Provincial de Caridad de Barcelona

Títol:	**Nº. Catàleg**	**Tipus de musica.**
La Platja de Riells	60.000	Sardana
Montserrat	60.001	Sardana
La Guimalda	60.002	Havanera
Asunción	**60.003**	**Havanera**
Mercedes	60.004	Sardana
Maria Cristina	60.005	Sardana
Sardana de l'òpera Garin	60.006	Sardana
Zelia	60.007	Mazurca
Ederrà	60.008	Havanera
La Sonámbula	60.009	Schotis
La Favorita	60.010	Schotis.
Cantares Malagueños	60.019	
Despedida -Americana	60.020	

Títols copiats textualment del catàleg alemany., i si us hi fixeu escriuen en

majúscula tots els noms propis i sovint també confonen algun adjectiu. Jo crec que s'han imprès a Alemanya on els noms propis s'escriuen sempre amb majúscula. Aquesta singularitat s'observa també als títols francesos i italians, fet que justifica la meva sospita.

La numeració correlativa demostra clarament que foren enregistrats de una tirada i també que foren els primers. Comença amb el numero "zero" i acaba al deu.

No es estranyar que els títols musicals no vagin acompanyats de l'autor de la música. Era un fet habitual, puig es considerava com a música popular. Aquesta costum durà ben poc, mes o menys a partir de 1.903-4 ja consta l'autor de la majoria de gravacions. Concretament, **"La nevada"**, una sardana del mestre Pere Rigau gravada el 1.906 encara surt sense el nom de l'autor.

Reprenent el tema d'avui i mirant aquesta llista hom es planteja molts interrogants.

Per què els tècnics de so anglesos instal·lats a Madrid el 1.899 per fer les primeres gravacions espanyoles no graven cap orquestra ni banda madrilenya? Les bandes s'hi van negar o els tècnics no gosaven fer-ho?

Per què la **"Banda de la Casa Provincial de Caritat de Barcelona"** fa les primeres gravacions quan tinc entès que no era de les millors formacions musicals de la ciutat ? Es la confirmació que no buscaven figures, si no voluntaris.

Per què, fetes les primeres gravacions per la banda barcelonesa s'apunta a l'experiment la banda militar de al **"Infanteria Real"** de Madrid enregistrant 30 títols de cop? Això sembla confirmar que la prova fou satisfactòria

Si ens fixem amb els temes musicals continuen els interrogants augmenten.

.- Per què la primera i la segona gravació es una sardana, una dansa popular a l'Empordà, incipient a Barcelona i pràcticament desconeguda a la resta de províncies?

El més lògic seria suposar que hi ha alguna lligam, alguna relació entre aquesta banda i la comarca de l'Empordà. El més normal seria la presencia abundant de ritmes del moment com: havaneres, mazurques, vals, polques, schotis... ritmes preferits, també, entre la joventut empordanesa.

.- Tant havien influït les anades i vingudes de les cobles empordaneses a Barcelona?

Era habitual que en dates senyalades els empordanesos residents a Barcelona contractaven cobles de la seva comarca per fer una ballada on coincidien sardanes i d'altres balls del moment tot en una sola sessió festiva. Però se'm fa difícil imaginarme a la banda de la Casa Provincial de Caritat de Barcelona tocar una sardana. Amb quins instruments ho feia? D'on treien les particel·les? Tot un misteri

.- Es que la majoria de músics o el director de la banda eren empordanesos?

Qualsevol de les dues alternatives podria ben ser, però no està demostrat. Alguns músics empordanesos venien a Barcelona a perfeccionar coneixements musicals, on hi havia un estol de professors de gran prestigi. Morera, Millet, Pujol, Galvez,...

.- Sembla una operació econòmicament arriscada.

Les tirades dels discs eren petites, de 500 copies pensant que, amb aquesta quantitat, podrien complaure als sardanistes, suposant que tendirien suficients diners

per comprar un "Gramophone". Era una distracció francament cara: un disc petit costa 5.00 pts, un de mitjà 8.50 pts i un gramòfon normal i corrent unes 350 pts. La setmanada d'un treballador era aproximadament de 5 a 6 pts/setmana. Les perspectives no s'endevinen massa bones.

.- A la tardor de 1.900 la sardana ja era tant popular a Barcelona com per gravar 5 títols, el 50% del primer lot gravat?

Segueixo creient que no. Era una dansa que captivava als empordanesos; però desconeguda per la majoria dels barcelonins. Encara no s'havia fet la magna manifestació sardanista organitzada per l'ajuntament Barcelona sent regidor de festes en F. Cambó i amb motiu de les festes de la Mercè de 1.902.

:- **Era tant important la colònia d'empordanesos a Barcelona?.**

Entre joves que feien el soldat, treballadors a les industries, al comerç i estudiants la colònia d'empordanesos a Barcelona sembla que era notable.

De totes maneres és un tema anotat a l'agenda per investigar i treure'n l'aigua clara. Sembla ser que la sardana fou el conillet d'Índies per donar a conèixer les gravacions i també autopromocionar-se .

Qualsevol dels enregistraments descrits, pot aportar parcel-les importants de cultura musical., que ens permetrien valorar la nostra evolució. Seria una gran aportació al món sardanista recuperar alguna de les sardanes enregistrades per la "Banda Provincial de la Caritat de Barcelona." . Sabríem, de forma fefaent , com sonava la sardana l'any 1.901, i podríem presumir cofois de disposar del so dels primers enregistraments orquestrals del país. Recuperar passat ajuda a reconèixer i valorar més i millor el present.

Aquest tipus d'enregistraments be mereixerien ser declarats **"D'INTERÈS CULTURAL"** i declara'ls com a **" PROTEGITS"**. Així ho ha fet alguna comunitat autònoma espanyola i molts països desenvolupats: **preservar el seu patrimoni artístic.**

Diversos països europeus han emprès aquesta tasca que han finançat amb fons de la Comunitat Europea. Aquí la noticia ens arribà, no "a misses dites", si no quan el mossèn feia hores que havia tancat l'església.

En certa forma donem la sensació que tenim un carro atapeït de cultura, que ens sobra de tot i més, que ens poden permetre el luxe de menystenir les ofertes que ens puguin fer pel camí . La temptació d'alleugerir la càrrega es gran ; però sols es considerada pels inconscients adduint que seria una operació més senzilla , més còmoda i més econòmica per tirar del carro. Són els dos eterns factors que atempten contra la Història: els que, conscient o inconscientment, s'erigeixen en jutges i el poder del diner.

Sóc dels convençuts que s'hauria de fer alguna cosa. Tot menys quedar-nos de braços creuats esperant que passin els anys fent bona la dita: "qui dies passa anys empeny" i els que vinguin després ja s'apanyaran com hem fet nosaltres. Pensem que alguna cosa que avui encara es pot recuperat, demà podria ser impossible.

De les gravacions abans senyalades, malauradament , no hem trobat cap sardana si no tant sols:

La havanera **"ASUNCION"** tocada per la **Banda Provincial de la Caritat de Barcelona i** que, una volta restaurada, es força interessant i sona molt be.

Be, i què podem fer per intentar recuperar alguna cosa de tot aquest patrimoni.?

Aquestes gravacions ens mostrarien l'estructura de la sardana, els instruments, el so. Seria una gravació històrica pel món de la sardana, però aquesta tasca per una sola persona o entitat , és com buscar una agulla en un paller. Aquests discs són molt difícils de trobar i per tant cal emprar sistemes no convencionals. En primer lloc crec que aquesta no és una tasca de una persona, ni fins i tot de una entitat oficial, si no que és una tasca col-lectiva. Quanta més gent hi participi més possibilitats d'èxit cal esperar. En aquest cas crec que "la vox populi" i el boca-orella són els millors i únics sistemes a seguir.

Per aquest motiu abans he fet una relació d'aquestes gravacions, he facilitat la discogràfica, el número de catàleg i seguidament descriuré l'aspecte físic del disc.

Les característiques dels discs són:

.- De color negre pissarra.
.- Discogràfica: "BERLINER'S GRAMOPHONE"
.- Un diàmetre de 7" polzades, (17.5 cms) i un gruix de 2 mm. No es descarta algun disc de 10" (polzades)
.- El disc no te etiqueta. Les característiques s'han premsat al propi disc.
.- L'anagrama de l'anget es imprès al centre superior del disc. Alguna podria estar encara al centre esquer.
.- Enregsitrats a una sola cara. A l'anvers hi consta tan sols : **"PRINTED IN HANNOVER"**

Cal no confondre aquest discs am els de 5" polzades o de 12 cms que mencionen alguns autors són discs de prova anteriors als berliner's. Mes tard s'editaran discs d'aquesta dimensió i s'anomenaran discs "Baby" destinats al públic infantil.

I què pot fer si algú té o sap on és algun d'aquest discs. ?

Proposo que ho comuniqui a la Fonoteca de Catalunya. Si preferiu fer-ho directament al final hi figura el nostre correu electrònic.

Seguidament exposo un resum de la meva recerca durant mesos ha arribant a conclusions molt interessants. D'antuvi el meu agraïment als funcionaris de l'arxiu de la "Diputació de Barcelona, xarxa de municipis" per la seva amabilitat i interès que mostraren a la meva recerca. Amb bon "rollo" la tasca sempre és més agradable.

RECORDEU QUE RECUPERAR PATRIMONI CULTURAL CATALÀ ÉS COSA DE TOTS. SOLS AIXÍ FAREM UN POBLE COM CAL.
Per part nostra continuarem recuperant, catalogant, datant i restaurant la música antiga de cobla amb la sana intenció d'incrementar, millorar el llegat cultural català.

© Antoni Torrent - President de Fonovilassar78.
Email fonovillassar78@wanadoo.es

Congrés IASA 2005. Barcelona, 11-15 setembre

Els Arxius parlen: qui escolta?

Primer de tot, vull agrair, en nom d'ASPE, la invitació de la Biblioteca de Catalunya, organitzadora del Congrés. L'ocasió ha estat única, pel fet de celebrar-se el Congrés a Barcelona. Ens ha permès conèixer de prop tota la complex problemàtica de l'arxivística audiovisual arreu del món.

La IASA, que va començar dient-se International Association of Sound Archives, s'anomena ara International Association of Sound and Audiovisual Archives. Les noves tecnologies de Vídeo i DVD han modificat les pràctiques d'aquests arxius que, fins fa 25 anys, només gestionaven documents sonors.

El tema predominant de les ponències ha estat *la preservació dels documents i la seva difusió.*. Com PRESERVAR i alhora DIFONDRE ?
No hi ha cap dubte que, avui per avui, la resposta és la digitalització, pel que fa la preservació, i les noves tecnologies de la comunicació de la informació, pel que fa l'accés i la difusió.

Tal com ja anunciava el Comitè Tècnic de IASA en l'informe de 2001 [*Normas, recomendaciones prácticas y estrategia de preservación*], no és fàcil enfocar la salvaguarda del patrimoni enregistrat davant el creixement de la tecnologia digital. És de tots reconegut que el format analògic (el nostre disc de 78 rpm) es considera com un sistema amb un alt risc de desaparèixer donat que ni els suports ni els equips necessaris per a la seva reproducció es fabriquen amb normalitat.

Una recomanació generalitzada és la de promoure l'intercanvi constant d'informació. Una altre és la de documentar profusament tots els processos en una digitació o restauració.

El programa va constar de 9 sessions.

Drago Kunej parla de la col·lecció d'enregistraments fets a l'atzar al principi del segle XX i que ara s'ha convertit en la col·lecció eslovena etnomusicològica més important del país, encara que ha patit fortes erosions degudes a la descura del tractament que ha rebut.

Dafydd Pritchard comenta anècdotes de l'Arxiu nacional de Gales. Tenien un cilindre trencat en 11 trossos amb la gravació d'una gran veu, Evan Roberts. Un entusiasta de Los Angeles va adobar el cilindre i ara és un document històric incomparable. Des de l'autonomia del 1999, treballen per a fer conèixer les seves col·leccions, encara que al ser una cultura minoritària, no tenen suficient recolzament estatal.

Algunes de les sessions es referien únicament a Arxius de ràdio o de Televisió, de suma importància, ja que les tecnologies avancen cap a formats digitals i s'aproxima la difusió "P2P".

El projecte BIRTH (Building an Interactive Research and delivery network for Television Heritage) es va presentar com a primícia, ja que és un projecte que tot just comença, una cooperació entre televisions europees (no totes) que te com a objectiu facilitar la recerca acadèmica dels seus arxius. Es coordina des de Utrecht: www.birth-of-tv.org

Es va discutir molt el problema de la propietat intel·lectual, tema que amb la digitalització ha pres una gran importància.

Poder accedir d'una manera sostenible i continuada els continguts d'un arxiu, d'una col·lecció és la finalitat de tots els esforços de preservació.

Les ponències en llengua castellana van ser sobre tot de presentacions, Archivo del duelo (on guarden tot el que es va trobar al lloc de la tragèdia del 11-M), els arxius de la Comunitat de Madrid, Arxiu de Música popular xilena.

Podem concloure que ha estat molt enriquidor escoltar ponències de molts llocs del mon i veure que els problemes són similars. Hi ha socis de IASA individuals, discògrafs, recercadors , col·leccionistes i editors, a més de socis col·lectius com poden ser arxius d'institucions estatals.

Nosaltres, des d'ASPE podem rebre i donar molta informació. Com a organització, IASA s'ha preocupat, i es preocupa, de molts temes que també ens preocupen a nosaltres: la datació dels enregistraments antics, l'autenticitat en la digitalització, la difusió de les nostres col·leccions, la conservació dels originals.

Nosaltres a ASPE volem salvaguardar per que no es perdi la memòria històrica. Com diu el lema del Congrés:

Els Arxius parlen (cal salvaguardar)

Qui escolta (cal difondre)

© Mercè Rubió. 2005

Visita d'ASPE a la "Exposició sobre el Tango" al local del soci Francesc Arellano
De dreta a esquerra: Francesc Arellano, Mercè Rubió i Enric Nart.

Per contactar ho podeu fer al Tel. 933 012 943 o bé: info@anamorfosis.com

Discografia de Conchita Supervia (Darrera part) *

Barcelona 1932.05.25

(So 7714 §1) 184345
El amor es como un niño (Joaquín Nin) Conchita Supervia (Ms), Pedro Vallribera (p)

(So 7714 §2) 184345
Jota Valenciana (Joaquín Nin) Conchita Supervia (Ms), Pedro Vallribera (p)

(So 7715) 184329, 184247
Canción Gallega (Joaquín Nin) Conchita Supervia (Ms), Pedro Vallribera (p)

(So 7716) 184329
Cantiga - Canción antigua (Joaquín Rodrigo / Marqués de Santillana)
Conchita Supervia (Ms), Pedro Vallribera (p)

Barcelona 1932.05.27

(So 7717) 184303, Parlo RO 20283, 20464
El pañuelo de lunares - Canción andaluza (Francisco Alonso)
Conchita Supervia (Ms), Pascual Godes (cnd), (O)
(So 7718) 184345, 195111
La del pañuelo rojo - Zortzico de Bilbao (trad.; arr.: Ignacio Tabuyo)
Conchita Supervia (Ms), Pascual Godes (cnd), (O)

(So 7719) 184294
Consejos - Habanera (Fermín M. Alvárez / Eusebio Blasco)
Conchita Supervia (Ms), Pascual Godes (cnd), (O)

Barcelona 1932.05.28

(So 7722) 184289
Rubores - Pasodoble (Marquina) Conchita Supervia (Ms), (O-band)

(So 7723) 184289
Suspiros de España - Pasodoble (A. Alvarez Alonso) Conchita Supervia (Ms), (O-band)

(So 7724) 183754
Java Apache - Java musette (Pascual Godes / Felipe Ferrer) Conchita Supervia (Ms), Serramont (O-musette)

(So 7725) 184294, Parlo RO 20283, 20464
Bésame - Habanera (Pascual Godes / Felipe Ferrer) Conchita Supervia (Ms), Serramont (O-musette)

Barcelona 1932.06.03

(So 7733) 184288
Les fulles seques - Sardana (Enric Morera / Àngel Guimerà)
Conchita Supervia (Ms), Cobla Albert Martí -Barcelona (O-cobla)

(So 7734) 184288
Llevantina - Sardana (Vicens Bou) Conchita Supervia (Ms), Cobla Albert Martí -Barcelona (O-cobla)

(So 7735) 184333
Melodie in F (Anton G. Rubinstein, op.3,1) Conchita Supervia (Ms), Pascual Godes (cnd), (O)

(So 7736) ¿184301?
L' ángel de la son (Juan Lamote de Grignon / Apel.les Mestres) Conchita Supervia (Ms), Pedro Vallribera (p)

Barcelona 1932.06.17

(So 7736-2) ¿184301?
L' ángel de la son (Juan Lamote de Grignon / Apeles) Conchita Supervia (Ms), Pedro Vallribera (p)

Barcelona 1932.05.27

(So 7755) 183754
Buenos informes (¿?) Conchita Supervia (Ms)

Barcelona 1932.10.27

(So 7881) No publicat
Santa - Bolero (Agustín Lara) Conchita Supervia (Ms), (O-chamber)

(So 7882) Parlo RO 20336
La rosa oriental - Bolero (Ramón Espigul) Conchita Supervia (Ms), (O-chamber)

(So 7883) Parlo RO 20336, 20465
Lamento borincano - Estilo cubano (R. Hernandez; arr.: A. Brito) Conchita Supervia (Ms), (O-chamber)

Barcelona 1932.10.28

(So 7884) 184339
Moreno es el bien que adoro (Vicente Romero) Conchita Supervia (Ms), Pedro Vallribera (p)

(So 7885) 184339, Parlo RO 20349
Sentir gitano (Tomás de Aquino) Conchita Supervia (Ms), Pedro Vallribera (p)

(So 7886) 184313
LAS MENINAS (F. Díaz Giles / Lucio, Capella): *Canción de la guitarra* / Conchita Supervia (Ms), Pascual Godes (cnd), (O)

(So 7887) 184313, Parlo RO 20344
Un barberillo alegre - Canción (J. L. Media Villa / F. Prado) Conchita Supervia (Ms), Pascual Godes (cnd), (O)

(So 7901) 184309
EL MILAGRO DE LA VIRGEN (Ruperto Chapí): *Gracias al cielo* /
Conchita Supervia (Ms), Pascual Godes (cnd), (O)

Barcelona 1932.10.30

(So 7890) 184325
Flor del terruño - Canción castellana (Rafael Martínez Valls) Conchita Supervia (Ms), Pedro Vallribera (p)

(So 7891) 184325
Canción de antaño (Rafael Martínez Valls) Conchita Supervia (Ms), Pedro Vallribera (p)

(So 7892) 184333
Hay en mi jardin (Lizcano de la Rosa) Conchita Supervia (Ms), Pedro Vallribera (p)

Barcelona 1932.10.31

(So 7893) 184326
EL JURAMENTO (Joaquín Gaztambide): Romanza *"¡Ay! yo me ví en el mundo desamparada"* /
Conchita Supervia (Ms), Pascual Godes (cnd), (O)

(So 7894) 184326
LA TEMPRANICA (Jerónimo Giménez): *Sierras de Granada* /
Conchita Supervia (Ms), Pascual Godes (cnd), (O)

(So 7895) 184305
EL MAL DE AMORES (José Serrano / Hermanos Quintero): *Canción de la gitanita* /
Conchita Supervia (Ms), Pascual Godes (cnd), (O)

(So 7896) 184305
LA ALEGRÍA DEL BATALLÓN (José Serrano): (Canción de Dolores) *"A una gitana preciosa"* /
Conchita Supervia (Ms), Pascual Godes (cnd), (O)

Barcelona 1932.11.01

(So 7897 §1) 184335, Parlo R 20324, PO 161, 20545, 195110 ?
TONADILLAS (Enrique Granados / Periquet), 1: *Las currutacas modestas* /
Conchita Supervia (Ms), Frank Marshall (p)

(So 7897 §2) 184335, Parlo R 20324, PO 161, 20545, 195110 ?
TONADILLAS (Enrique Granados / Periquet), 2: *Callejo* /
Conchita Supervia (Ms), Frank Marshall (p)

(So 7898) 184335, Parlo R 20324, PO 161, 20545, 195110 ?
TONADILLAS (Enrique Granados / Periquet), 3: *La maja dolorosa* /
Conchita Supervia (Ms), Frank Marshall (p)

(So 7899 §1) 184336, Parlo R 20325, PO 162, 195110 ?
TONADILLAS (Enrique Granados / Periquet), 4: *Amor y odio* /
Conchita Supervia (Ms), Frank Marshall (p)

(So 7899 §2) 184336, Parlo R 20325, PO 162, 195110 ?
TONADILLAS (Enrique Granados / Periquet), 5: *El tra-la-la y el punteado* /
Conchita Supervia (Ms), Frank Marshall (p)

(So 7900 §1) 184336, Parlo R 20325, PO 162, 195110 ?
TONADILLAS (Enrique Granados / Periquet), 6: *El majo discreto* /
Conchita Supervia (Ms), Frank Marshall (p)

(So 7900 §2) 184336, Parlo R 20325, PO 162, 195110 ?
TONADILLAS (Enrique Granados / Periquet), 7: *El majo tímido* /
Conchita Supervia (Ms), Frank Marshall (p)

Barcelona 1932.11.02

(So 7902) 184309
LA REINA MORA (José Serrano): *Compañero del alma* /
Conchita Supervia (Ms), Pascual Godes (cnd), (O)

Barcelona 1932.11.04

(So 7903) 184315, 184303
Pandereta andaluza (Esteban Fusté / Justino Ochoa) Conchita Supervia (Ms), Pedro Vallribera (p)

(So 7906) No publicat
Hojas muertas (Charles Maduro / José Mojica) Conchita Supervia (Ms), Pedro Vallribera (p)

Paris 1933

(P.76392) AP 1020, AP 1025, IRCC 3127A
FRASQUITA (Franz Léhar) Entrée de Frasquita: *Qui a dit voleurs?* / Conchita Supervia (Ms), (O)

(P.76393) AP 1020, AP 1025, IRCC 3127B
FRASQUITA (Franz Léhar) *Ce que s'est que l'amour...* / Conchita Supervia (Ms), (O)

(P.76398) AP 1022
FRASQUITA (Franz Léhar) *J'ai ma jeneusse ensoleillée...*/ Conchita Supervia (Ms), Louis Arnoult (T) (O)

(P.76399) AP 1022
FRASQUITA (Franz Léhar) *Cest lá qu'est mon secret...* / Conchita Supervia (Ms), Louis Arnoult (T) (O)

(P.76400) AP 1023
FRASQUITA (Franz Léhar) *Quand un cœur veut parler...*/ Conchita Supervia (Ms), Louis Arnoult (T) (O)

(P.80127) EP 1024
FRASQUITA (Franz Léhar) Couplets de la cigarrière: *Il y avait une fois...* / Conchita Supervia (Ms), (O)

(P.80128 §1) EP 1024, IRCC 3128
Tengo dos lunares (Valverde & Barta) / Conchita Supervia (Ms), (Guitarra)

(P.80128 §2) EP 1024, IRCC 3128
Los ojos negros negritos (Valverde & Barta) / Conchita Supervia (Ms), (Guitarra)

---

* Com a complement de l'article publicat en el número 3 d'aquest butlletí

Aquesta discografia ha estat basada en el número dedicat a Conchita Supervia, publicat fa uns trenta anys a *The Record Collector*, amb adicions i correccions fruït de les investigacions actuals dels autors.

© Esteve Valls i Joan Vilà

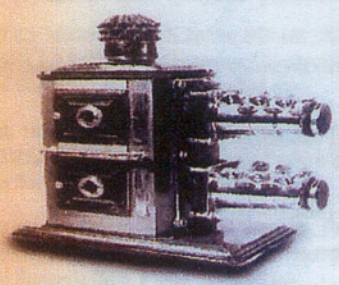
COLECCIONISMO

COMPRA·VENTA·TASACIÓN·CAMBIO

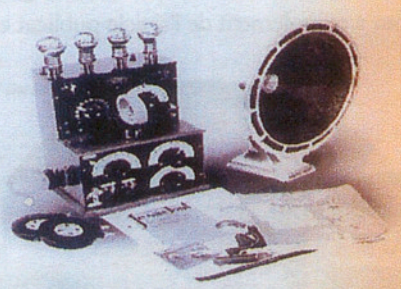
MÚSICA MECÁNICA, ANTIGÜEDADES TÉCNICAS,
INSTRUMENTOS CIENTÍFICOS

GRAMÓFONO
LA VOZ DE SU AMO,
1920

PRE-CINEMA
W. TYLER, "BI-UNIAL",
1880

RÁDIO
PIANO "DUCRETET",
1920

www.victorphono.com

34 (93) 429 77 70 | PARTICULAR
34 (93) 232 41 15 | TIENDA
34 609 800 926 | MÓVIL

PLZA. LAS GLORIAS, P. 103·104 · BARCELONA (ESPAÑA) · 08026

Dipòsit legal num. B-45.484-2002